

Wáràgà mì JÁKÒMÒ

¹ Nìnó a wáràgà 'do mì ye tí Jákòmò, tí bòò mì ndâ Mbírì ta Mbe tí ndoo Jézù tí Bìndi-Mbírì ji yo tí ndâ 'duù mì Mbírì mbe 'vaaka cee muu to 'dáá gî. Ye 'vee yo 'dáá gî ma.

Ndâ vò o

² Ndâ ná'vindí ye, ye kû cu wáràgà tí nô tacó bà 'dè có ji yo máa, ta ndâ o tí nô náa ndâ ña ndâ vò i muu to tí nô 'dáá gî má kû tala yo nô, yo 'ví si ndâ o tí nò tí ndâ líkí'o. ³ Ndâ ña ndâ vò o tí nò a ndâ o tacó bà ñò máa, njembí yo má dû kuu tí Mbírì, tacó yo ñò ni gî máa, bà tala bà ùnje mì yo nò kû jò yú njembí. ⁴ Káa yú njembí delè 'ví si yo 'ví dû tí ndâ cèe 'duù, ta bà lê tì yo wálá, ta 'bí i mbe gboo á 'do mì yo delè wálá. ⁵ Má énò, 'bí 'duù gbaànjé gbí òkò tí yo má ñò i tí nô náa yí 'ví bàkà gbí o vò o nô lá, à nìkì máa, yí yù bà 'di gbí-o 'do mì Mbírì tí mbe kû je i ji ndâ 'duù ká sínò ta có tàkò wálá nô. Bìndi Mbírì bá je bà 'di gbí-o ji yí gî. ⁶ Káa ta o tí nô náa wò má kû 'deke tí lo ji Mbírì nô, wò 'ví si njembí lo 'ví dû ká gbaànjé, wò 'ví me wê-wê lá. Tacó 'duù ñìnó mbe kû me wê-wê nô ká ⁷ go ngo gbí pù mbe kû gbàngà ta pípìrì, ya énô, ya ézô. ⁸ Na 'duù tí nò mbe kû me wê-wê á kùrò Mbírì go 'duù tí bà njèè kpokèjì, náa yí ñò 'dóó kpokèjì ñìnó náa yí 'ví co tí lá nò, bà ñò 'dóó ña i tí nô náa yí bà yù 'do

tí Mbírì nó ni wálá. Má énò, yí 'ví si bà kořo có gítí bà 'de 'bí ɳa i á 'do mì Mbírì mí to.

Ndâ mbe yê ta ndâ mbe i

⁹ Ndâ ná'vindí ye, à nìkì máa, mbe yê tí mbe kû ṙu ndi Jézù 'ví dù ta líkí'o tí wó, tacó Mbírì te yí gí yaà gî. ¹⁰ Wàa 'duù ɳìnò ta ndâ i mì wó me gbolò mbe kû ṙu ndi Jézù nó delè 'ví dù ta líkí'o bà 'vii tí wó ta ndâ mbe yê tí nó mbe kû ṙu ndi Jézù nô, tacó ndâ mbe kpo-kpò i bà mìi ta ndâ kpo-kpò i mì ndú nò 'do muu to tí nó ká go bà mìi ndâ 'vì mbílì, ¹¹ náa ju gó rì má mo mbílì gî, ndâ 'vì wó giì 'duku 'dáá gî, bindi ndâ banga i tí nó kùtâá nó káká'i wálá. À 'vii ká 'vii ta 'duù ɳìnó ta ndâ i mì wó me gbolò nô. Yí bà cì ká mí nje nèté ndâ i tí nò.

Ndâ i mbe kû eendi 'duù gítí bà bàkà vò i

¹² À nìkì tí 'duù ɳìnó mbe 'dò kò wó mí to tí kpoò gbí ndâ o vò i nó, tacó Mbírì bà ko mboo bà kònò sé'i mì wó nò ji yí ta 'válá ɳìnó mbe cee lá, náa yí tí Mbírì ci ndâ 'duù ɳìnó mbe zè yí nìkì ta tó njembí ndú nò gítí nô.

¹³ Má énò, ta o tí nó náa 'bí i má kû eendi yo gítí bà bàkà vò i nó, yo 'ví 'dè cò máa, «A Mbírì ká tuu i tí nò» nò, jé lá, tacó Mbírì jé eendi 'duù gítí bà bàkà vò i lá. ¹⁴ À kû yòòngò 'duù gítí bà bàkà vò i káa njembí wó, ta bà legee miři wó gí tàkò có mì njembí wó. ¹⁵ Vò njembí kû jò vò i, káa vò i má zèè to gî, yí kû jò ku.

¹⁶ Má énò, yo si bà eendi tí yo, máa, a Mbírì ká kû yòòngò ndâ vò i gítí yo nò mí to, ndâ ná'vindí ye. ¹⁷ Tacó à káa ndâ ngbárángà i, ta ndâ i ɳìnó

ta bà lê tí ndú wálá nó, ká gí 'do gbírì mì Mbírì tí mbe suu ndâ rí, ta pì, ta ndâ yii mbe kû tòngbaà á tàrì. Rí tòngbaà ta bèbìlì lá, delè ndâ pì ta ndâ yii, tòngbaà ta gó rí lá. Káa síí gbí o bà tòngbaà mì Mbírì go ndâ i tí nò wàlà; Mbírì ta o 'dáá gí ká ngbèzèè kuu bändò mì wó. ¹⁸ À káa 'dóó có mì Mbírì gbí muu wó ká si yí 'ví bàkà ndoo tí ndâ 'viì mì wó, tacó wàa ndoo 'ví dù gbí òkò tí ndâ i tí nò náa yì suu ndú mí muu to tí nò tí ndâ kpédélé i gbí njí náa à kû ci ji yì tí Mbírì nô.

Cée kpokèjì bà peteke tàkòcò Mbírì

¹⁹ Yo je mbí yo tí kpoò, ndâ ná'vindí ye, máa, 'duù má kû 'dè cò ji yo, yo 'ví sè tù yo tí kpoò. Yo 'ví bàkà tí yo tí ndâ muu có lá. Yo delè 'ví co gálà gí bà òkòlòwò lá. ²⁰ Tacó mbe kpo-tákòcò bà ni bà bàkà i ñìnó mbe nìkì tí Mbírì nò wálá. ²¹ Má énò, yo duu ndâ i zuù tí nò 'dáá náa yo kû bàkà nò mí tà to. À nìkì máa yo biya ndâ ña ndâ vò i 'dáá gí. Yo si tí yo ji Mbírì. Yo sè tù yo gítí có tí nò náa Mbírì cu mí gbí njembí yo nô, tacó à tí có tí nò a wotí bà njaanga miři yo 'do gbí ku.

²² Yo delè 'ví bàkà ndâ i tí nò náa Mbírì 'dè có ji yo máa yo bàkà ndú nô. Yo sè me káa tù yo cuki lá. Tacó 'duù má sè káa tù wó gítí có, káa yí bàkà ndâ i go có tí nò náa yí 'di nò lá, 'duù tí nò kû ee a ndi tí wó. ²³ 'Duù má sè káa tù wó gítí có, káa yí bàkà go có tí nò lá, gbí máa, yí go 'duù mbe zeke gbírō wó gbí mánđàrà, ²⁴ Káa à káa pójò bà te mánđàrà 'do 'bì wó mí to, yí ngé giì ò-bà-mbí cè tí gbírō wó gí. ²⁵ Káa 'duù ñìnó mbe 'di ndâ có mì Mbírì ngbárángà'i, bìndi yí giì kpolo tí ndú mí gbí njembí wó, delè yí giì bàkà

go ndú nó, Mbírì bà cù 'dê ngo cù mítí i tí nò náa
yí kû bàkà nò.

²⁶ 'Duù má si tí wó tí mbe ru ndi kòcò Mbírì,
káa yí ni bà kpolo tí mè wó lá, gbí có bà ṙu ndi
kòcò Mbírì mì wó nò wálá, yí delè kû ee a ndi tí
wó ta kpéétí wó. ²⁷ Bà bàkà nambeeè ta bülù tí
wálá á ta Bu ndoo tí Mbírì a bà ya gí bà konì ndâ
nawù ku, ta ndâ njò, ta o tí nò náa ndú má gbí
mbugo, delè ta bà kìì'bà 'do tí ndâ vò i muu to tí
nô, tacó wàa ndú 'ví ñònòkò muu 'duù lá.

2

Yo te duù mítí ndâ mbe yê

¹ Yo kpónó a ndâ mbe ùnje gítí Jézù tí Bìndi-Mbírì, tí Mbe tí ndoo náa ndoo kû ñò Mbírì mítí wó. Má énó, yo bàkà 'bè mí gbí òkò tí yo, máa, àá mì 'duù ñìnó a i, káa ñìzó a mbe yê nò, lá, ndâ ná'vindí.

² Yo tala bà kořo muu yo gi. Ndâ 'duù sósò'ô kpónó má yee bändò bà kili yo gí bà ùlù Mbírì, káa 'bí 'duù gbaànjé gbí òkò tí ndú zaa 'do tí muu wó di tí kò wó, ta ndâ i-banga ta rè ndú a rè ta ndi tí ndâ silì 'bì wó, káa ka wó tí nò náa ndú gí ta yí gbaànjé nò yuu a kárákà zì bòngo, ³ káa yo giì te wíri mítí 'duù tí nò mbe záá-zaa nò mítí banga bändò, bìndi yo giì 'dè có ta bà tù 'bì yo ji mbe yuu kárákà zì bòngo nò máa, «Ya gí bà pà bändò wàa wò 'ví dù tí á kàzô.» ⁴ Yo má bàkà go énò, à co to ngé. Ta gbí go énó máa, yo bàkà nò a 'bè mí gbí òkò tí ndâ 'duù ta bà kořo lókó-loko có máa, 'bí 'duù a cée 'duù, káa ka wó a vò .

⁵ Má énò, yo sè tù yo gítí có tí nô, ndâ ná'vindí. Máa, Mbírì táánò ṙuka a ndâ 'duù ñìnó náa ndâ

'duù muu to tí nó kû si ndú tí ndâ mbe yê nó, máa, ndú 'ví tee njembí ndú mítí yì, wàa ndú 'ví dù tí ndâ cée 'duù, mbe dù tí ndâ mbe ndâ i tí nó náa yì tí Mbírì cí cí máa, yì bà je ji ndâ 'duù tí nó mbe zè yì nìkì maa nô. ⁶ Káa yo kpónó si ndâ mbe yê tí ndâ i lá. À me ndâ 'duù ñinó ta ndâ kpo-kpò i ká mì ndú nó cóó-cóó ká kû mèèkè'i tí yo lá? A ndâ 'di cóó-cóó ká kû gbùrùngà yo ya tí gí gbí ngbàngà? À me ndâ 'duù ñinó ta ndâ kpo-kpò i ká mì ndú nó lá? ⁷ À me ndú delè ká kû volo rè tó 'Duù tí nó tí Bindi-Mbírì náa yo kaa tí yo gí gbí gèrè mì wó gí nó lá?

⁸ Cée i bà bákà mì yo a bà 'di kpóló-kpolo có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì, máa, «Zè 'bí ka lo nìkì á go bà zè tí lo,» nô. ⁹ Káa, à má me énò lá, wàa yo 'ví dù kû gbètèkè có tí nò ta bà bákà 'bè mí gbí òkò tí ndâ 'duù, gbí máa, yo kû bákà a vò i ta bà ndii muu có mì Mbírì. À má énò, Mbírì bà waa có mítí yo.

¹⁰ Kpétí ká énò, a té lá. Tacó 'duù kpétí má kpolo tí sè ndâ 'bí có mì Mbírì 'dáá gí, káa yí 'ví gbètèkè káa 'bí gbaànjé, gbí máa, Mbírì bà waa có mítí wó tacó yí ne nò 'do tí kpokèjì mì Mbírì gí. ¹¹ Ta ndeरे énò máa, a Mbírì ká 'dè có máa, «Bákà bangbaya lá.» À delè káa gbè Mbírì tí nò ká 'dè có máa, «Zi 'duù lá.» Káa, à má énò, vò i náa 'duù bákà kpétí má káa bà zi ku, káa yí bákà bangbaya lá, gbí go énò máa, yí volo nò 'dáá káa có mì gbè Mbírì tí nò.

¹² Má énò, yo 'dè bangá có ji ndâ 'duù, yo delè 'ví bákà ndâ tó i ji ndú ta 'dê njembí yo, tacó yo kpónó a ndâ ña ndâ 'duù ñinó náa a Mbírì ká kû

zogo yo ta có ñinó mbe njaanga miři ndâ 'duù 'do gbí vò i. ¹³ Tacó ndâ 'duù ñinó mbe ñò yê ṙo ndâ 'bí ka ndú kpónó lá nó, Mbířì delè bà ñò yê ṙo ndú ta ndòngbú o wálá. Káa 'duù mbe kû ñò yê ṙo ndâ 'bí ka wó kpónó, Mbířì bà ñò yê ṙo wó ta ndòngbú o ndii ñinó náa yí bákà nó gî.

Bà ùnje ta bà bákà ndâ i go có mì Mbířì

¹⁴ Ndâ ná'vindí, 'duù má 'dè káa có ta nje wó cuki máa, yì ùnje gítí Mbířì gî, káa yí bákà go có mì Mbířì lá, gbí có bà ùnje mì 'duù tí nò wálá.

¹⁵ Yo tala káa bà kořo muu yo gi, máa, 'bí ka lo náa yo kû ṙu ndi Jézù ta yí kpónó má ta go tí wó, delè ta bòngo tí wó wálá, ¹⁶ káa wò giì 'dè káa có ji yí ta nje lo cuki, máa, «Zèè njembí lo. Mbířì bà je ndâ i-zó-zò ta bòngo ji wò gî.» Káa wò je me 'bí zì i ji yí wàà yí 'ví 'bu mítí wó lá, wò delè je me 'bí làmbu i tacó bà miři ngo cù ji yí lá. Gbí có mì lo nò bà dù kuu tí ?

¹⁷ Bà ùnje gítí Mbířì delè ká go énò. 'Duù má 'dè ká có ta nje wó cuki máa, yì ùnje gítí Mbířì gî, káa yí bákà ndâ i tí nò náa Mbířì 'dè có ji ndâ 'duù máa ndú 'ví bákà nó, lá, gbí máa, gbí có bà ùnje mì 'duù tí nò wálá.

¹⁸ 'Bí 'duù má 'dè có ji ye, máa, ye a mbe bákà go có mì Mbířì, káa yì a mbe ùnje gítí Mbířì, ye bà 'visì có ji 'duù tí nò, máa, 'bí kpokèjì bà tùbà tí 'duù tí mbe ùnje gítí Mbířì káká'i á bìndi bà bákà go có mì Mbířì wálá. 'Duù ta ùnje gítí Mbířì ta ña kpokèjì ngayi, náa yí má bákà go có mì Mbířì lá? ¹⁹ Bá ùnje mì lo máa Mbířì ká gbaànjé cuki a bangá có. Káa ndâ vò lilí delè ùnje ká gítí gbèe

Mbírì tí nò á mì lo nò, ndú delè kû gu ta gúku tí Mbírì.

20 Nò nô, ndi lo ọónókó, ye kpónó kèjì gí bà tùbà ji wò máa, 'duù má 'dè káa có ta nje wó cuki máa yì ùnje gítí Mbírì gî, káa yí bàkà go có mì Mbírì lá, gbí có mì 'duù tí nò wálá. **21** Tala bà koṣo muu lo gítí ọna nambeè tí nò táánò á gbí òkò tí ndâ gù ndoo Àbìráámò ta Mbírì nò gi. À me 'do gbí có bà ùnje gítí bà waa mbelè 'viì mì wó Izákò ji Mbírì lá? **22** Wò kpónó ọnò ni gî, máa, ndâ bà ùnje gítí Mbírì, ta bà bàkà go có mì Mbírì, mì Àbìráámò táánò kû bàkà nèté toko gbaanjé. Gbí go énò máa, 'bí i táánò náa Àbìráámò bàkà ká tùbà máa, bà lê tí bà ùnje mì wó wálá. **23** Nịnò a gbí có tí nò náa à giì cu tí mí gbí wáràgà mì Mbírì máa, «Àbìráámò táánò ùnje gítí Mbírì ta njembí wó gbaanjé» nò ká nò. Tacó énò, Mbírì giì ọnò Àbìráámò ni tí 'duù mbe ya lè lá. À delè táánò nò a nderè bà dù Àbìráámò tí kómbe Mbírì. **24** Wò kpónó 'di gbí ni gî, máa, a bà bàkà go có mì Mbírì ká kû si 'duù tí tó 'duù kùro Mbírì, me káa bà ùnje ta kpéétí wó cuki lá.

25 Yo koṣo muu yo káká'i gítí 'bí niì tí nò táánò ta ṣe wó a Rà'ábù, tí vò mbe nò-vò-ndô nò gi. Ta ndâ bà nò-vò-ndô mì wó nò 'dáá gî, yí delè táánò tùbà tí wó tí mbe ùnje gítí Mbírì ká ta bà bàkà tó i. Yí te wiři mítí ndâ tú mì ndâ Izìriyélì ta bà je i-zó-zò ji ndú, delè ta bà ngùù ndú 'do tí ndâ ku'dì tí ndú, bìndi ta o bà njé nò mì ndú 'do 'bá mì wó, yí giì tùbà kpokèjì ọnò ta vò i tí wálá nò ji ndú.

26 Bà ùnje gítí Mbírì ta bà bákà go có mì Mbírì á gí tàkò wálá a ku i, go dìi ta woò gbí wálá.

3

Mè

1 À nìkì máa ndâ 'duù me mbè gbí òkò tí yo 'ví gí tí ndâ mbe nìbà có mì Mbírì ji ndâ 'duù lá, ndâ ná'vindí. Ye 'dè có tí nò ji yo tacó àá bà waa có mítí ze tí ndâ mbe kû nìbà có mì Mbírì ji ndâ 'duù nó tacó bà nìbà co to, ta wotí tí co tí ndâ 'bí 'duù 'dáá gî. **2** Ndoo 'dáá káa ndâ mbe giři'o. Káa 'bí 'duù mbe 'dè có máa nje yì já yaaka muu to tí nò lá má kuu, yí bà dù a ña 'duù ñìnó mbe ni bà kpolo tí miři wó gî.

3 Yo ñò káa kècè gi, ndoo kû yuu làmbu liì mì gbí nje kècè tacó bà bákà yí 'ví 'di có mì ndoo, wàa yí 'ví co tí kpokèjì tí nò náa à gbí muu ndoo nô. **4** Delè yo 'ví giì kořo káa muu yo gítí gbâ á ῥo ngo gi. Gbolò pípíři kpéti má kû pì yí ya tí gí kè'bí, 'duù bà loko nje wó gítí kpokèjì tí nò náa à gbí muu wó nò ká ta cée làmbu i bà aa ngo cuki. **5** Mè 'duù delè ká énò. Cée làmbu bà to tí 'duù, káa à tí wó a wotí bà 'dè có gítí ndâ kpo-kpò i.

Yo kpónó kořo muu yo á gítí bà mìi cée gbolò jìlì mì làmbu wu nje njì kù'ò gi! **6** Mè delè a wu. Mè a vò bà to gbí òkò tí ndâ bà to tí ndoo, mbe kû njèè vò i cee gbí dìi ndoo 'dáá gî. Mè kû doo kùùyù ndoo ta wu náa à cu mítí 'do 'bá mì ndâ ku.

7 'Duù bà ko ndâ 'viì-nò náa yí zèè 'do gbí jìlì gî. Yí delè bà ko ndâ nuù, ta ndâ kpoo, ta ndâ i tà ngo gî, **8** káa 'duù mbe kpolo tí mè wó wálá. Mè a 'bí ña i mbe kû pèè mbí ndâ 'duù, ta zì wó

go zì kpoo. Yí jé dù ngbìì lá, yí kû njèè zì wó nò ta ndi to.

⁹ Ndoo kû ùlù Mbírì tí Mbe tí ndoo tí Bu ndoo ta mè ndoo. Ndoo delè giì 'vìsì tí ndoo gí bà ñonoko ndâ 'duù tí nò náa Mbírì suu ndú tí kózò tí wó nò ká ta gbèe mè ndoo tí nò. ¹⁰ Ndâ bà ùlù tí, ta bà ñonoko tí, co 'dáá 'do ká gbí gbèe nje. À lè mi nò gî, ndâ ná'vindí. ¹¹ Ndâ líkí ngo ta míníkà ngo jé 'va 'do gbí gbèe gùù gî? ¹² Mbiìgá jé rì mbâ gî? Mbâ delè jé rì mbiìgá gî? Ndâ ná'vindí. Má énò, líkí ngo jé 'va 'do gbí màñò lá, delè míníkà ngo jé 'va 'do gbí cèe njáá lá.

Cèe bà 'di gbí-o

¹³ 'Bí 'duù mbe 'di gbí-o á gbí òkò tí yo kuu tí ? 'Duù tí nò 'di gbí-o gî? Si yí 'ví bákà ndâ tó i mbe tùbà bà ñò-gbí-o mì wó. Si yí 'ví bàkà ndâ i tí nò me ta bà tù ngba wó lá. Tacó wàa, ndâ 'duù 'ví ñò tí ni énó máa, yí a mbe 'di gbí-o. ¹⁴ Káa ndâ ju kiì ta bà koço có ká gítí miři 'duù má gèè bë ndú mí gbí njembí lo gî, bà gbo i nìkì lá, wò delè kû 'dè a 'vérè máa wò a mbe 'di gbí-o. ¹⁵ Bà to kiì ta bà dù ta bà koço có ká gítí miři 'duù me ndâ i mì mbe 'di ña gbí-o tí nò mbe gì 'do mì Mbírì nò lá. Ndú gì a i 'do tí ndâ vò bà koço có mì ndâ 'duù muu to tí nò, ta ndâ vo-vò i mbe kû volo muu ndâ 'duù. ¹⁶ Bàndò tí nò náa ndâ ju kiì ta bà koço có ká gítí miři 'duù kû dù tí nò, a bàndò ñìnó náa ndâ vò i ta ndâ ña ñónókó-ñònòkò tí 'dáá gî kû dù tí .

¹⁷ Káa cèe bà 'di gbí-o mbe gì 'do mì Mbírì tende. Ña bà 'di gbí-o tí nò bà dù tí i ta bà lê tí wálá, delè bà dù tí i mbe 'dèè njembí ndâ 'duù.

'Duù mbe 'di ɳa bà 'di gbí-o tí nò bà zèè ndâ 'duù ta pétékè 'bì wó, yí delè bà dù tí mbe 'di có mì ndâ 'duù. Mbe 'di ɳa bà 'di gbí-o tí nò bà ɳò yé ɻo ndâ 'duù, yí delè bà bákà tó i ká tà ndi ka wó tó i. Njembí 'duù mbe 'di ɳa bà 'di gbí-o tí nò me duù. Yí delè me mbe nambeè-ɻo lá. ¹⁸ Ndâ mbe peteke njembí ndâ 'duù kû bákà gbí pétékè có. Ndú go ndâ 'duù mbe ɻo ndâ banga i mí gbí njí mì ndú. Nèté mì ndú a bà bákà ndâ banga i túkà'i.

4

Gbínje gbí òkò tí ndâ mbe kû kili ta rè mì Bìndi-Mbírì

¹ A yè ká kû si yo kû 'dèèkè mà? A yè ká kû si yo kû gò gó ta o 'dáá gî? Ndâ i tí nò ta go ndú tí yo nò kû gò gó gbí njembí yo ta o 'dáá gî; ɳìnò a i tí nò mbe kû si yo kû gò gó gbí òkò tí yo nò. ² Yo kû tò kiì muu 'bí i, káa bà 'de i tí nò kpò yo gî, má énò; yo kû 'dèèkè mà, yo delè kû gò gó. Yo kû dù ta go ndâ i gbí njembí yo, káa kpokèjì bà 'de ndâ i tí nò mì yo wálá; má énò, yo kû ziki ndâ 'duù bìndi ndâ i tí nò. Yo 'de ndâ i tí nò ta go ndú tí yo gbí njembí yo nò lá, tacó náa yo yù ndú 'do me mì Mbírì lá. ³ Káa yo ta ndâ 'bí o kpêtí má yù ndú, Mbírì je ndú ji yo lá, tacó yo yù ndú me ta cée nderè lá, yo kû yù ndú ká tacó bà bákà líkí'o mítí yo cuki.

⁴ Njembí yo dù tí gbèè i lá, go njembí ndâ niì mbe ṣàngà kù. 'Duù má zèè ndâ i muu to tí nò ta 'bì wó sósò'ô, yí 'ví kù a 'bí ngú 'bì tacó bà zèè ta Mbírì? 'Duù má tee njembí wó 'dáá ká mítí ndâ i á muu to tí nò, yí bà gì tí ku'dì tí Mbírì. ⁵ Yo

koro có máa, có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mí Mbírì, máa, «Mbírì suu lilí ji ndoo tacó wàa ndoo 'ví dù tí ndâ 'dóó i mì yì» nó a 'véṛè? Má énò, yí kû tò kìi muu ndoo ta o tí nó náa ndoo má kû tee njembí ndoo mítí ndâ 'bí tende i si yí mí to nô. ⁶ Tacó énò, Mbírì kû bàkà nambeè ji ndoo me gbolò, tacó wàa ndoo 'ví dù ta o 'dáá gî tí ndâ i mì yì. Á go có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mí wó tí Mbírì, máa, «Mbírì kû bàkà nambeè me gbolò ji ndâ mbe si tí ndú kùṛo wó tí Mbírì tí i lá, káa yí biya có mì ndâ mbe si tí ndú tí i ta wotí tí » nô.

⁷ Má énò, ye kû 'dè có ji yo, máa, yo si tí yo ji Mbírì, wàa yo 'ví 'dò kò yo mí to tí kpoò gítí gó ta Gba-vò-i, bìndi Gba-vò-i bà ì ngèlè 'do tí yo gî. ⁸ Yo yèè ndi yo dê gí mì Mbírì, wàa Mbírì bà yèè ndi wó dê gí mì yo. Yo si bà bàkà i zuù mí to, ndi yo ndâ mbe gílinì, wàa yo tí ndâ mbe gbo gbù sè mí nje ngá só 'ví si njembí yo 'ví dù ngbáṛángà'i. ⁹ Yo wa tí yo tacó ndâ vò i mì yo. Yo dù ta yê ṛo yo tí yo, yo ḷo 'dì lá, yo dù zùkùù, yo dù ta líkí'o tí yo lá. ¹⁰ Yo si tí yo tí i kùṛo Mbírì lá, wàa a yí ká 'ví bàkà yo tí ndâ 'duù.

¹¹ Yo 'dè vò có gbí òkò tí yo lá, ndâ ná'vindí. 'Bí 'duù má 'dè vò có gítí ná'vindí wó, yí má ḷonoko yí, gbí go énó máa, 'duù tí nò kû 'dè nò a vò có gítí ndâ có mì Mbírì, yí kû ḷonoko nò a ndâ có mì Mbírì gî, yí kpòò nò me mbe sè tù wó gítí ndâ có tí nò káká'i lá. Gbí máa, yí kû si tí wó tí 'duù ta wotí mì wó ndii muu ndâ có tí nò gî. ¹² Káa wotí bà 'dè có ji ndâ 'duù ká tí Mbírì cuki. Wotí

bà waa có mítí ndâ 'duù delè ká mì wó tí Mbírì ta kpéétí wó. Wotí bà 'vala ndâ 'duù, ta wotí bà zi ndâ 'duù delè ká mì wó. Káa wò a 'di, wàa wò 'ví waa ta có á mítí 'bí ká lo 'duù á go wò?

Ndâ mbe ci o

¹³ Yo sè tù yo, ndí yo ndâ 'duù tí nò mbe ò-bà-
mbí Mbírì gî, bìndi yo giì ci o, máa, «Ze má ya
wúnó lá, ze bà ya taàbé gí bà mà 'vélè á gbí gbata
tí zô. Ze má too ndoò gbaànjé mí kà, ze bà 'de
i me gbolò.» ¹⁴ Káa yo ta kpéétí yo ñò i ñìnó á
kèjì gí bà bàkà tí taàbé dê nó lá. Bà 'vala yo tà
go ye? Bà 'vala yo ká go ngomè náa pípiři má
pì kpónó gbí làmbu o, ngomè aanga gî. ¹⁵ À nìkì
mì yo kùtàá a bà 'dè có go énó máa, «Mbírì má
konì ze yee tí o tí nò gbí muu ze nò, ze bà bàkà
go énô, go énô.» ¹⁶ Káa yo kpónó kû bàkà tí yo
tí ndâ 'duù ngé ndii gî. Yo delè kû gbo i gítí ndâ
i ñìnó náa yo kèjì gí bà bàkà ndú nô. Káa ña bà
gbo i énò nìkì lá.

¹⁷ 'Duù má ñò yúcó ni gî, káa yí bàkà lá, gbí
máa, yí kû bàkà a vò i.

5

Ndâ mbe kpo-kpò i bà giù kònò sé'i

¹ Yo sè tù yo, wàa yo 'ví 'di ta có tí nô, ndâ mbe
kpo-kpò i. Yo wa tí yo, yo 'ví tò ndòzì, tacó yo
kèjì gí bà kònò sé'i ta wotí tí. ² Ndâ kpo-kpò i
mì yo nò bà giù zii 'dáá gî, ndâ ki bà giù da ndâ
bòngo mì yo nò 'dáá gî. ³ Ndâ gùrúsù mì yo nò
bà giù gbiì ngbàza. Ngbàza tí nò bà tùbà máa, yo
bàkà tó i ta gùrúsù mì yo lá. Ngbàza tí nò delè
bà tùbà máa, 'bí i bà giù zò dìì yo á go bà zò ndâ

liì mì ngbàza. Ndâ i tí nò náa yo zèè ndú kácáká
kácá nò bà giì dù tí tacu wu tacó bà giì doo ta yo
ta ndòngbú o.

⁴ Yo ñò ña ndâ i tí nò náa yo kû bàkà nò gi. Yo
ko mboo nèté mì ndâ mbe bàkà nèté gbí ndâ njí
mì yo ji ndú lá. Yo sè tù yo, wàa yo 'ví 'di káa
kòcò ndâ i tí nò náa yo biimo ndâ mbe bàkà nèté
tacó tí ndú 'do tí ndú gî nò kû 'dè kòlòwò gítí yo
gi. Kòcò gbí mì ndâ 'duù tí nò mbe bàkà nèté gbí
ndâ njí mì yo káa yo sì tàkò nèté mì ndú lá nò
yee gbí tù Mbírì tí Mbe tí ndâ i 'dáá gî gî.

⁵ Yo kû 'vala á muu to tí nò gbí dà. Yo zò ñó,
wàa yo 'ví yuku ta tí yo, káa yo ñò ni lá máa,
yo kû 'vii nò a ndi tí yo tacó bà waaka yo mì
Mbírì go bà waa bee ta o bà waa có. ⁶ Yo ká kû
waaka có ta 'vére mítí ndâ 'duù ñìnó ta vò i mì
ndú wálá nò gbí ngbàngà; ndâ 'duù ñìnó ta 'bí i
mì ndú náa ndú 'ví me ta yo tacó bà 'vala miři
ndú 'do mì yo wálá nò kû mì 'do gbí có mì yo.

Yo te duù mítí njembí yo

⁷ Má énò, yo kpónó 'ví zèè njembí yo di tí o bà
gì Mbe tí ndoo, ndâ ná'vindí ye. Yo ñò káa ña
bà zèè njembí ndâ mbe ji njí gi. Ndú zèè njembí
ndú 'do tí o bà yee njí ña mí tà to di tí o bà kili
ndâ tó i 'do gbí njí. ⁸ Má énò, yo zèè njembí yo,
wàa yo 'ví 'dò kò yo mí to tí kpoò, tacó o bà gì
Mbe tí ndoo kpónó me jé'déé gî.

⁹ Yo si bà 'dè víí có gbí òkò tí yo mí to, ndâ
ná'vindí. Yo má bàkà go énò, àá bà waa có mítí
yo ta ndòngbú o. Yo zeke'o gi, kùro o bà gì mbe
waa có kpónó dooko gî. Yí kpónó-kpónó bà yee
tí yo.

10 Yo 'ví koro muu yo delè gítí ḥa kpáçà mì ndâ mbe 'dòkò có mì Mbírì gbí ndâ vò o gbí o mì ndâ ká gù ndoo dígíséé, wàa yo 'ví mélè ndi ndú. **11** Yo ḥò ḥa nambeeè tí nò táánò náa Mbírì bàkà ji ndú tacó ndú táánò a ndâ mbe kpáçà gbí ndâ vò o tí nò nò gi. Yo 'di tàwo ḥa nambeeè tí nò náa Mbírì táánò bàkà ji Jóbè á bìndi bà nanaka muu wó míti bà ùnje gítí Mbírì si yí táánò ta sé'i tí wó nò gî. Yo delè giì ḥò ni gî, máa, Mbírì táánò giì sì có ndâ i mì Jóbè mbe volo nò ta bà me mbè. Mbírì bàkà ḥa gbolò nambeeè tí nò ji Jóbè tacó yí kû zè ndoo ta pétékè njembí wó, yí delè kû ḥò yê ṣo ndoo.

12 'Bí kpóló-kpolo có gbaànjjé náa ye bà 'dè ji yo a ḥìnô, ndâ ná'vindí, máa, yo si bà see tí yo mí to. Yo see tí yo máa, «Go gbírì,» lá, yo delè 'ví see tí yo máa, «Go to tí nò,» delè ta rè mì 'bí ḥa i là. Káa wò tí 'duù má ùnje gítí i gî, 'dè káa có máa, «Ye ùnje gî.» Káa wò má biya i gî, wò delè 'ví 'dè káa có máa, «Ye biya gî.» Káa wò má me me énò lá, wò bà yuu miři lo mí gbí vò i ta ndòngbú o.

Bà 'deke tí ji Mbírì

13 'Bí i má kû pèè mbí 'bí 'duù gbí òkò tí yo, si yí 'ví 'deke tí wó ji Mbírì. Káa delè 'bí 'duù gbí òkò tí yo má ta líkí'o tí wó, si yí 'ví be rè Mbírì gbí cè. **14** 'Bí 'duù gbí òkò tí yo má ta nò'o tí wó, si yí 'ví tè'é tí ndâ 'bí tó kpo 'duù gbí òkò tí yo tí ndâ mbe kû kili ta rè mì Bìndi-Mbírì, wàa ndú 'ví 'deke tí ndú ji Mbírì tacó tí wó. Káa ta o tí nò náa ndú má kû 'deke tí ndú ji Mbírì nò, ndú 'ví tořo bàà míti wó ta rè mì Mbe tí ndoo Jézù tí

Bìndi-Mbírì. ¹⁵ Ndú má 'deke tí ndú ji Mbírì ta njembí ndú dú, Mbírì bà je à-cee-gî gítí ndâ vò i mì mbe nò'o tí nò gî, yí delè bà si yí 'ví a gí yaà 'do gbí nò'o mì wó nò gî. ¹⁶ Má énò, yo yù gbí ndâ vò i mì yo á gbí òkò tí yo. Yo delè 'ví 'deke tí yo ji Mbírì tacó tí yo gbí òkò tí yo, wàa yí 'ví 'vala ta yo 'do tí ndâ i ñinó mbe kû pèè mbí yo nô. Ye 'dè có tí nò ji yo, tacó tó 'duù má 'deke tí wó ji Mbírì, à gbí kòcò wó a wotí tacó bà gi ta ndâ kpo-kpò i 'do mì Mbírì.

¹⁷ Yo koço muu yo gítí Èlójà tí mbe 'dòkò có mì Mbírì táánò gbí o mì ndâ ká gù ndoo gi. Yí táánò káa 'duù ta ndâ sìlì 'bì wó vô ká go ñindi ndoo. Káa ta 'bí o gbaànjé Èlójà giì 'deke tí wó ji Mbírì ta njembí wó gbaànjé, máa, mù 'ví si bà nì mí to. À dú káa yúcó, 'do tí o tí nò, mù giì nì gbí to tí nò lá ta ndoò ta'ô ta pì vô-nje gbaànjé pí. ¹⁸ Káa bà o tí nò mâ giì ndii gî, Èlójà giì 'deke ndi tí wó ji Mbírì káká'i máa, yí si mù 'ví nì. Mù dú giì nì go có mì wó nò gî. Bìndi ndâ dó kú i giì 'bità bà kù ndi ndú káká'i.

¹⁹ Ndâ ná'vendí, yo konì ndâ 'duù ñinó mbe giri'o 'do tí kpokèjì mì Mbírì gî nô. Yo gi ta ndú gítí tó kpokèjì káká'i. ²⁰ Yo ñò ni gî máa, 'duù má 'visì muu 'bí mbe giri'o 'do tí kpokèjì mì Mbírì gî gítí tó kpokèjì, gbí máa, 'duù tí nò 'vala nò a ka wó 'do gbí bà waa có míti wó bindi ku mì wó gî. Mbírì delè bà je à-cee-gî gítí ndâ 'bí ká vò i tí nò 'dáá gî náa 'duù tí nò mbe dele gítí tó kpokèjì nò bàkà ndú si yí táánò tí vò kpokèjì nò gî.

**Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
Ndogo: Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
New Testament**

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndogo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14424ae9-b5af-591e-814e-49316d8d74aa